

Kaisa Mäntynen, Marko Nurmikolu

Stv@eduskunta.fi

HE 38/2024 vp

Lausunto hallituksen esityksestä laiksi tupakkalain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan, että tupakkalakiin lisättäisiin savuttoman nikotiinituotteen määritelmä, joka kattaisi nikotiinipussit ja niitä läheisesti muistuttavat tuotteet. Tyypillisesti kyse on nuuskankaltaisista tuotteista, jotka eivät sisällä tupakkakasvia mutta jotka sisältävät nikotiinia, ja jotka vastaavat käyttötarkoitukseltaan ja ulkoasultaan perinteistä suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa.

Savuttomien nikotiinituotteiden nikotiinirajaksi säädettäisiin enintään 16,6 milligrammaa nikotiinia grammassa tuotetta, minkä lisäksi savuttomista nikotiinituotteista kiellettäisiin tunnusomaiset tuoksut tai maut mentolin, mintun, teen, inkiväärin, rosmariinin ja puun makua lukuun ottamatta. Muilta osin savuttomista nikotiinituotteista ehdotetaan säädettäväksi pitkälti vastaavalla tavalla kuin tupakkalaissa säädetään tupakkatuotteista ja nikotiininesteistä.

Tuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin vaadittaisiin terveysvaroitukset ja pakkausten ulkoasu yhdenmukaistettaisiin. Tuotteiden vähittäismyynti säädettäisiin luvanvaraiseksi ja tukkumyynti ilmoituksenvaraiseksi ja tuotteiden etämyynti kiellettäisiin. Maahantuonnille säädettäisiin muun muassa määrällisiä ja ajallisia rajoituksia. Tuotteista ja niiden myynnistä perittäisiin valvontamaksut. Savuttomien nikotiinituotteiden käyttö kiellettäisiin päiväkotien ja esi- ja perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavien opilaitosten sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä. Kaikkien tupakan vastikkeiden hallussapito ja maahantuonti kiellettäisiin alle 18-vuotiailta.

Kuntaliiton lausunto

Yleistä lakiehdotuksesta

Kuntaliiton näkemyksen mukaan hallituksen esitys on ristiriidassa tupakkalain 1 § tavoitteiden kanssa, joka on tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen Suomessa. Esitetyn tupakkalain muutoksen seurauksena nikotiinipussien asema vakiintuisi Suomen markkinoilla. Nikotiini on samalla tavalla haitallista ja riippuvuutta aiheuttavaa,

riippumatta siitä, onko se peräisin esimerkiksi savukkeesta, sähkösavukkeesta vai nikotiinipussista. Lakimuutoksen myötä nikotiinipusseista muodostuneet lapsille ja nuorille uusi väylä nikotiiniriippuvuuteen.

Nikotiinipitoisuus

Lakiehdotuksen mukainen suurin sallittu nikotiinipitoisuus (16,6 mg/g) on verrattain korkea. Nikotiinipitoisuutta rajoitetaan etenkin lasten ja nuorten suojelemiseksi, mutta tähän tarkoitukseen ehdotettu pitoisuus on liian korkea. Muissa EU-maissa, kuten esimerkiksi Latviassa ja Liettuassa on säädetty 4 mg/g nikotiinipitoisuuksista. Mikäli Suomessa päädytään sallimaan savuttomat nikotiinituotteet (ns. nikotiinipussit), tulisi tuotteiden enimmäisnikotiinipitoisuus olla samalla tasolla kuin esim. Latviassa ja Liettuassa.

Makuaineet

Lakiehdotuksen mukaan kuluttajalle ei saisi myydä tai muutoin luovuttaa savutonta nikotiinituotetta, jossa on tunnusomainen tuoksu tai maku. Tiedetyt lisäaineet, jotka on kielletty tupakkatuotteista, kiellettäisiin siis myös savuttomista nikotiinituotteista. Lisäksi kuitenkin säädettäisiin, että savuton nikotiinituote saisi maistua saisi maistua mentolilta, mintulta, teeltä, inkivääriltä, rosmariinilta tai puulta. Tämä merkitsisi poikkeusta tunnusomaisten tuoksujen tai makujen kiellosta. Mentoli ja minttu ovat keskeisimpiä makuja nikotiinipusseissa, ja ne sallittaisiin jatkossakin.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan savuttomien nikotiinituotteiden tunnusomaisten makujen ja tuoksujen kiellon tulisi olla yhtenevä muun tupakkalain sääntelyn kanssa. Lähtökohtana siis olisi, että savuton nikotiinituote saisi maistua vain maustamattomalta tupakkatuotteelta, esimerkiksi tavanomaiselta nuuskalta. Samansisältöinen sääntely yhdenmukaistaisi ja helpottaisi kunnan viranomaisen valvontatyötä ja tukisi lisäksi tupakkalain tavoitteita (tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen Suomessa).

Tupakkalain valvontamaksut 91 §

Ehdotuksen mukaan toiminnanharjoittajan maksamaan vuosittaiseen valvontamaksuun ei tulisi muutoksia uuden tuoteryhmän (nikotiinipussit) myyntiin ottamisesta, mikäli toiminnanharjoittajalla on jo myynnissä sekä tupakkatuotteita että nikotiininesteitä. Mikäli toiminnanharjoittajalla on jo ennestään nikotiininesteitä myynnissä, ei uusien tuotteiden myyntiinottamisella olisi tässäkään tapauksessa vaikutusta valvontamaksuun. Mikäli toiminnanharjoittajalla on myynnissä tupakkatuotteita (mutta ei nikotiininesteitä) nousisi vuosittainen valvontamaksu enintään 500 € myyntipistettä kohden.

Kuntaliitto esittää, että uusien tuotteiden (nikotiinipussit) myyntiin ottaminen nostaisi vuosittaista valvontamaksua, riippumatta siitä, mitä tupakkalain mukaisia tuotteita toiminnanharjoittajalla on jo ennestään myynnissä.

Maksujen määräytyminen lakiehdotuksen mukaisesti kohtelisi toiminnanharjoittajia epätasa-arvoisesti ja olisi lisäksi hallinnollisesti varsin monimutkaista. Ehdotus ei huomioi riittävästi uuden nikotiinituotteen valvonnasta kunnan viranomaisille aiheutuvaa lisätyötä ja kustannuksia.

Valvontamaksun määräytymisessä tulee ottaa huomioon, että valvonnan piiriin tulisi kokonaan uusi nikotiinia sisältävä tuoteryhmä, jota koskisivat esim. vähittäismyyntipakkauksia ja niiden merkintöjä koskevat vaatimukset kuten varoitusmerkinnät, pakkausten yhdenmukaisuus sekä kielto myydä tai luovuttaa tuotetta alaikäiselle sekä mm. kiellettyjen lisäaineiden ja makujen valvonta. Uuden tuoteryhmän myynnin valvonta tuo joka tapauksessa runsaasti lisätyötä kunnan viranomaiselle, eikä siksi ole hyväksyttävää, ettei uuden tuotteen (nikotiinipussit) myyntiinottaminen nostaisi vuosittaista valvontamaksua.

SUOMEN KUNTALIITTO

Kaisa Mäntynen
Ympäristöterveydenhuollon erityisasiantuntija